

Styre: Universitetsstyret

Styresak: 93/15

Møtedato: 24.09.2015

Dato: 09.09.2015

Arkivsaksnr: 2011/12877

Internrevisjon, rapporter

Bakgrunn

Universitetsstyret behandlet internrevisjonsplan for 2014/2015 i sak 99/14.

Vedlagt ligger rapport om prosjekt 2: Sidegjøremål og roller i næringslivet og rapport 3: Forskningsbevilgninger og gaver.

Revisjonsrapport om Sidegjøremål og roller i næringslivet

Formålet med revisjonen har vært å se på i hvilken grad fakulteter og institutter etterlever gjeldende lover og regler samt UiBs interne retningslinjer knyttet til sidegjøremål og roller i næringslivet. Prosjektet er en oppfølging/videreføring av internrevisjonsprosjekt «Sidegjøremål i annen virksomhet», som ble gjennomført i 2012. Hovedinntrykket er at UiB har nødvendige rutiner og retningslinjer knyttet til sidegjøremål, men at etterlevelsen av disse ikke er tilfredsstillende for to av fakultetene/instituttene som inngikk i revisjonen.

Revisjonsrapport om Forskningsbevilgninger og gavemidler

Internrevisjonen har sett på dagens praksis og problemstillinger knyttet til håndtering av gave og gaveforsterkningsmidler ved Det medisinsk-odontologiske fakultet, Institutt for biomedisin og Klinisk institutt 2. Det er også gjort en vurdering av det juridiske rammeverket og veiledere for gaveforsterkningsordningen og innhentet kommentarer fra Norsk forskningsråd.

Internrevisjonsrapporten peker på at de juridiske rammene fra Kunnskapsdepartementet rundt bruken av gaveforsterkningsmidlene er vagt formulert i forskrift, høringsnotat og veileder.

Ved UiB blir avtaler om gavemidler inngått mellom universitetet sentralt og gavegiver. Dersom vilkårene i avtalen med gavegiver ikke sier noe annet, vil gaveforsterkningsmidlene bli stilt til disposisjon for fakultetet og kan bl.a. bli brukt til å dekke de administrative felleskostnadene. I noen tilfeller har det av avtalen med gavegiver fremgått at også gaveforsterkningsmidlene skal stilles til disposisjon for forsker. I tilfeller der gavegiver ikke ønsker at gavemidler skal brukes til å dekke indirekte kostnader og der det også er lagt føringer på bruken av gaveforsterkningsmidler, har fakultetet benyttet andre midler til de administrative felleskostnadene.

I rapporten påpekes viktigheten av forutsigbarhet og gjennomsiktighet knyttet til indirekte kostnader. Internrevisjonen anbefaler at UiB utarbeider en overordnet policy og retningslinjer med basis i regelverket og det handlingsrommet som ligger i dette. Dette også for å sikre tilstrekkelig incentiver for å øke den eksternt finansierte virksomheten.

Universitetsdirektøren sine kommentarer

Sidegjøremål

Etter forrige internrevisjonsrapport om sidegjøremål i 2012, er det gjort endringer i ansvaret for forvaltning av regelverket. Vårt interne regelverk er oppdatert og det er etablert rutiner for opplæring, oppfølging av etterlevelse og registrering. Dette arbeidet har gitt resultater. Den nye internrevisjonsrapporten peker på enkelte forbedringsområder. Disse punktene vil bli fulgt opp.

Forskningsbevilgninger og gaver

Universitetsdirektøren tar rapporten om Forskningsbevilgninger og gavemidler til orientering og vil følge opp anbefalingene som er gitt der. Det er økonomiregelverk inklusiv ovenfor nevnte veileder og forskrift som vil ligge til grunn for policy og retningslinjer for anvendelse av både gaver og gaveforsterkningsmidler. Universitetsdirektøren vil knytte noen kommentarer til dette arbeidet.

Det er Veileder for forvaltning av gaveforsterkningsordningen samt Forskrift om forsterkning av gaver for forskning, som setter vilkår for bruken av gaver og gaveforsterkningsmidler. Av forskriften fremgår at gaveforsterkningsmidler skal brukes til langsiktig, grunnleggende forskning. Mens det forrige gang ordningen eksisterte var krav om at gaveforsterkningen skulle følge gavens formål, er ikke lenger lagt opp til at gavegiver skal stille andre krav til anvendelse av gaveforsterkningsmidlene. Det fremgår av rapporten at i noen tidligere inngåtte avtaler har giver har betingelser for bruken av midlene. Universitetet vil ikke videreføre en slik praksis. Det vil ikke bli inngått avtaler der giver stiller krav om bruken av gaveforsterkningsmidler som gis til universitetet.

Eksternt finansierte forskningsprosjekter skal budsjetteres og regnskapsføres slik at alle direkte og indirekte kostnader vises. Dette fremgår av overordnet regelverk. Når det gjelder indirekte kostnader, medfører vår budsjettmodell at fakultetene blir belastet for administrative felleskostnader på bakgrunn av antall eksternt finansierte årsverk. Fra 2014 har universitetet tatt i bruk TDI-modellen som er utarbeidet og vedtatt i sektoren og som sådan har autoritet som en relevant og transparent metode for beregning av indirekte kostnader. I årets tildelingsbrev fra Kunnskapsdepartementet står følgende: «Når det gjelder bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet knyttet til forskning, skal belastning av indirekte kostnader beregnes gjennom TDI-modellen med mindre prosjektets omfang eller kompleksitet er av en slik art at en enklere beregningsmodell kan legges til grunn.» UiB policy og retningslinjer vil måtte være i tråd med disse prinsippene.

Bidragsprosjekter vil normalt ikke være fullfinansiert men forutsetter at mottaker yter egeninnsats i prosjektet, enten det er for direkte eller indirekte kostnader. Deler av de indirekte kostnadene belastes gjennom UiBs internprissystem. Incentivstyring vil alltid være en utfordring i internprissystemer. Dette vil også gjelde for de indirekte kostnadene knyttet til gaveprosjekter. UiBs incentivmodeller må derfor balansere ulike hensyn når de vurderes.

Universitetsledelsen har stort fokus på å tilrettelegge for økt søknadsaktivitet for å øke den eksternt finansierte virksomheten. Dette både gjennom å etablere gode administrative støttefunksjoner og gjennom å gi toppfinansiering til noen forskningsprogrammer. Gaver som igjen gir tilleggsfinansiering gjennom gaveforsterkningsordningen må innpasses i virksomheten slik at disse kan bidra til økt forskningskapasitet totalt sett.

Risa 2 utvalget som skal se på fremtidens finansieringssystem ved UiB, vil også adressere problemstillingen med incentivmidler for å fremme vekst i den eksterne økonomien. Utvalget ventes å legge frem sin rapport i mars 2016.

vedtak:

Universitetsstyret tar internrevisjonsrapportene om Sidegjøremål og Forskningsbevillinger til etterretning.

Kjell Bernstrøm
universitetsdirektør

09.09.2015/Silje Christine Nerheim/Kirsti Aarøen

Revisjonsprosjekt

Sidegjøremål og roller i næringslivet

Nr. 2015/02

Utkast rapport: 21.5.2015

Endelig rapport: 17.06.2015

Til:

Universitetsdirektøren
ved UiB

Kopi til:

A handwritten signature in blue ink, which appears to read "Jan Roger Hånes".

Fra:

Jan Roger Hånes,
PricewaterhouseCoopers AS

Sign:

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	2
1 Introduksjon	3
Bakgrunn	3
Formål og omfang	3
Revisjonsperiode og revisjonsteam	3
Gjennomført arbeid	3
2 Oppsummering	5
3 Generelle Observasjoner	8
4 Testing	12
Vedlegg 1 – Symboler	16

1 Introduksjon

Bakgrunn

PricewaterhouseCoopers (PwC) har gjennomført en internrevisjon vedrørende sidegjøremål og roller i næringslivet. Gjennomgangen er basert på årsplan for internrevisjonen og planleggingsmemo godkjent av UiB.

Formål og omfang

Formål og omfang er definert i årsplan vedtatt av styret for 2014-2015.

Formålet med revisjonen har vært å gjennomføre et prosjekt med fokus på å se på i hvilken grad fakulteter og institutter etterlever gjeldende lover og regler samt UiBs interne retningslinjer knyttet til sidegjøremål og roller i næringslivet. Prosjektet vil være en oppfølging/videreføring av internrevisjonsprosjekt Nr 2012/01 Sidegjøremål i annen virksomhet, som ble gjennomført i 2012.

Vi har i prosjektet kartlagt og evaluert UiBs retningslinjer og rutiner knyttet til sidegjøremål, herunder;

- Prinsipper for sidegjøremål for ansatte ved Universitetet i Bergen

Vår fokus har videre vært på følgende områder;

- Få en oversikt over tiltak som er iverksatt på bakgrunn av rapport fra gjennomgang av sidegjøremål fra 2012.
- Rutiner knyttet til registrering av sidegjøremål i PAGA-web
- Gjennomgå registrerte opplysninger mot eksterne kilder
- På stikkprøvebasis kontrollere ansatte som ikke er registrert med sidegjøremål mot eksterne databaser for verv i norsk næringsliv
- Oppfølging av ansatte med sidegjøremål, for eksempel i forhold til regelverket;
  - 120%-regelen (maks stillingsprosent)
  - Mulige rollekonflikter
- Håndtering av avvik

Enheter som har deltatt i revisjonen

Revisjonen har dekket følgende fakulteter / institutter;

- Sentraladministrasjonen, POA (regelverk og rutiner)
- Det humanistiske fakultet, Griegakademiet – Institutt for musikk
- Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet, Geofysisk Institutt
- Det medisinsk-odontologiske fakultet, Klinisk institutt 2

Avgrensning

Revisjonsprosjektet avgrenses til nevnte fakulteter og institutter. Vår revisjon vil dekke gjennomgang av UiBs regelverk på dette området samt etterlevelse av dette for nevnte fakulteter og institutter.

Revisjonsperiode og revisjonsteam

Internrevisjonsprosjektet ble gjennomført i Mars – Mai 2015.

Revisjonsteamet fra PwC har bestått av Jan Roger Hånes, Olav Høsøien og Tor Erik Tveit.

Gjennomført arbeid

Observasjoner med tilhørende anbefalinger er beskrevet i kapittel 3. Vår revisjon og vår rapport er basert på arbeidsmøter med representanter for de ulike enhetene. Det har vært avholdt flere arbeidsmøter i internrevisjonsprosjektet. Tabellen på neste side viser en oversikt over ansatte som har vært involvert i internrevisjonsprosjektet.

Avdeling	Navn
Personal- og organisasjons-avdelingen	Henrik Tøndel Jan Frode Knarvik Kirsti R. Aarøen Janicke Stople Kate Fauskanger
Det humanistiske fakultet <ul style="list-style-type: none"> Griegakademiet – Institutt for musikk 	Susanne Ostendorf Kjerstin Tønseth Anette Andersen
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet <ul style="list-style-type: none"> Geofysisk Institutt 	Nils Kvamstø Terje Restad Ellen Viste Pål-Erik Isaksen
Det medisinsk-odontologiske fakultet <ul style="list-style-type: none"> Klinisk institutt 2 	Per Bakke Synnøve Myhre Stig Løland Per Magne Ueland Audun Helge Nerland

---

Rapport og rapportstruktur

Vi har i vår gjennomgang hatt fokus på å identifisere forbedringsområder, som vi mener vil kunne gi nyttige anbefalinger og innspill i den videre prosessen med å forbedre og videreutvikle UiBs intern kontroll på dette området. UiB må selv vurdere de foreslåtte anbefalingene med hensyn til kost/nytte-effekt.

Vår rapport er delt inn som følger

- oppsummering av hovedobservasjoner og konklusjon på totalnivå
- detaljrapport som viser detaljerte observasjoner og anbefalinger som gjelder alle enhetene

Vedlegg

Vedlegg 1 – Symboler

Vedlegg 2 – Resultater testing

2 Oppsummering

Risikovurdering: Middels	Vurdering av internkontroll:		Trend: ↗
Oppsummering:			
<p>HOVEDINNTRYKK</p> <p>Det vårt hovedinntrykk at UiB har fått på plass nødvendige rutiner og retningslinjer knyttet til Sidegjøremål, men at etterlevelsen av disse ikke er tilfredsstillende for 2 av fakultetene/instituttene som inngikk i revisjonen.</p> <p>Nedenfor følger en oppsummering av våre observasjoner med forslag til forbedringer fra vår revisjon. For mer detaljer henviser vi til kapittel 3 Observasjoner.</p> <p>STERKE SIDER</p> <p>Oppfølging rapport fra 2012 / tiltak iverksatt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det er siden 2012 implementert en rekke endringer / forbedringstiltak, herunder;<ul style="list-style-type: none"> • Ansvar for forvaltning og oppfølging av regelverket har blitt underlagt Personal- og Administrasjonsavdelingen, som også bistår fakulteter / institutter ved spørsmål vedrørende regelverket samt utfører årlige kontroller ved de ulike fakulteter/institutter for å påse at regelverket etterleves. . • Regelverk og veiledninger;<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prinsipper for sidegjøremål for ansatte ved Universitetet i Bergen er oppdatert. ▪ Det er også utarbeidet veiledning for sidegjøremål for både ansatte og ledere. ▪ Regelverk og veiledninger er lagt ut på UiBs intranett og er således lett tilgjengelig for de ansatte. • Opplæring / oppfølging av etterlevelse av regelverk. Det er etablert rutiner for;<ul style="list-style-type: none"> ▪ opplæring av nyansatte / ansatte. ▪ oppfølging av etterlevelse av regelverket gjennom årlige kontroller fra Personal og organisasjonsavdelingen. • Registrering av sidegjøremål;<ul style="list-style-type: none"> ▪ UiB har implementert rutiner for registrering av sidegjøremål i personalportalen (Paga Web). Saksbehandling og lagring av tilhørende dokumentasjon skjer i Ephorte.			

Risikovurdering: Middels	Vurdering av internkontroll:		Trend: ↗
Oppsummering:			
<ul style="list-style-type: none"> Oversikt over ansatte med sidegjøremål ble første gang offentliggjort i 2014, og er og er således lett tilgjengelig for offentligheten. Det er ikke tatt stilling til om historikk (tidligere års lister) skal være tilgjengelig videre. <p>Dette er positivt og har bidratt til å forbedre UiBs intern kontroll på dette området.</p> <p>FORBEDRINGSOMRÅDER</p> <p>Vår revisjon har også avdekket en del forbedringsområder;</p> <p>Generelt</p> <ul style="list-style-type: none"> Regelverk og veiledninger finnes kun på norsk. Dette kan være en utfordring siden UiB har flere fremmedspråklige ansatte. Informasjon om navn på institusjon/foretak som fremkommer på oversikt over sidegjøremål som offentliggjøres på UIBs hjemmesider fremstår ikke enhetlig. Noen av de ansatte ved UiB har en utstrakt ekstern foredragsvirksomhet med forholdsvis mange foredrag pr. år. Dette er i utgangspunktet positivt, men omfattende foredragsvirksomhet kan også gå ut over vedkommendes ordinære arbeidsoppgaver. Registrering i Personalportalen (Paga Web); <ul style="list-style-type: none"> Ved registrering av sidegjøremål i personalportalen (Paga Web) fremkommer ikke antatt arbeidsmengde. Flere ansatte ved UiB benytter Apple utstyr og Safari som nettleser. Personalportalen (Paga Web) er ikke tilgjengelig via Safari nettleser. Ved registrering av sidegjøremål er det ikke mulig å få sett tidligere registrerte sidegjøremål som er utløpt. For sidegjøremål som krever søknad om godkjenning av sidegjøremålet, er det ulik praksis med hensyn til rutiner for tilbakemelding på søknad ved de ulike fakultetene/instituttene. <p>Testing</p> <ul style="list-style-type: none"> Det er vår inntrykk at det etablert gode rutiner for opplæring / informasjon om regelverket, men at etterlevelsen av regelverket kan forbedres. Dette bekreftes gjennom vår testing. Ansvar for registrering av sidegjøremål er den ansattes ansvar. Årlig gjennomføres det en kvalitetssikring av registrerte sidegjøremål i forbindelse med publisering av offentlige lister. Alle fakultetene og avdelingene får informasjonsmaler fra HR som sendes til ansatte og ledere og kontrollen skjer på alle nivåer i institusjonen. Det er ikke lagt opp til at den ansatte f.eks. årlig skal bekrefte at alle sidegjøremål er registrert i personalportalen (Paga Web) eller at vedkommende ikke har sidegjøremål. Dette kan være et alternativ for å sikre at flere alle ansatte aktivt må forholde seg til plikten til å registrere sidegjøremål. 			

Risikovurdering: Middels	Vurdering av internkontroll:		Trend: ↗
------------------------------------	-------------------------------------	---	-----------------

Oppsummering:

- Vi har testet på stikkprøvebasis at regelverket etterleves i praksis. Testingen avdekket en rekke sidegjøremål som ikke var registrert personalportalen i henhold til regelverket.
  - Griegakademiet – Instiutt for musikk; 9 ansatte med sidegjøremål som ikke var registrert
  - Klinisk Institutt 2, 20 ansatte med sidegjøremål som ikke var registrert
  - Geofysisk institutt, 2 ansatte sidegjøremål som ikke var registrert

Oppsummering av tiltak:

UiB vil gjennomføre de foreslåtte tiltak i løpet av 4. kvartal 2015. For mer detaljer, se pkt. 3-1 til 3-5 i avsnitt 3 Observasjoner og pkt. 4-1 til 4-3 i avsnitt 4 Testing.

3 Generelle Observasjoner

#	Prioritet	Aktivitet	Observasjon	Anbefalte forbedringspunkter	Kommentar og tiltak fra revidert enhet	Ansvarlig	Tidsfr.
3-1	② Medium prioritet	<ul style="list-style-type: none"> Regelverk og veiledninger - språk 	<p>Regelverk og veiledninger - språk</p> <ul style="list-style-type: none"> Regelverk og veiledninger finnes i dag kun på norsk. Dette kan være en utfordring siden UiB har flere fremmedspråklige ansatte som også omfattes regelverket. Det kan blant annet medføre at: <ul style="list-style-type: none"> disse påtar seg sidegjøremål uten å registrere dette de påtar seg sidegjøremål som kommer i konflikt med deres arbeid ved UiB, noe som kan gå UiBs renomme dersom dette blir kjent. 	<p>Vi anbefaler at UiB vurderer å utarbeide en engelsk versjon av regelverket.</p> <p>Dette vil kunne bidra til å sikre at også fremmed- språklige ansatte blir kjent med regelverket og etterlever dette.</p>	<p>Oversettelse av reglement og veiledning til engelsk</p>	<p>UDIR og HR</p>	<p>01.12.15</p>
3-2	③ Lav prioritet	<ul style="list-style-type: none"> Publisering av sidegjøremål på UiBs nettsider 	<p>Kvalitet informasjon publisering sidegjøremål</p> <ul style="list-style-type: none"> Informasjon som navn på institusjon/foretak som fremkommer på Oversikt over sidegjøremål på UIBs hjemmesider fremstår ikke enhetlig. I noen tilfeller; <ul style="list-style-type: none"> fremkommer kun navn på foretak fremkommer både navn på foretak, adresse og/eller organisasjons-nummer. benyttes forkortelser i stedet for fullt navn på foretaket. Eksempler på dette er NPE, 	<p>Vi anbefaler at</p> <ul style="list-style-type: none"> det etableres klare retningslinjer med hensyn til hvilken informasjon som skal fremkomme i feltet "navn på institusjon/foretak" i oversikten. Det er i denne 	<p>Justering av veiledning</p>	<p>HR og ØKA</p>	<p>01.12.15</p>

#	Prioritet	Aktivitet	Observasjon	Anbefalte forbedringspunkter	Kommentar og tiltak fra revidert enhet	Ansvarlig	Tidsfr.
			<p>NIFU og BRUM</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dette kan medføre at det vanskelig å identifisere hvilket foretak sidegjøremålet gjelder. 	<p>sammenheng viktig at registrering av sidegjøremål i personalportalen kvalitetssikres av leder.</p> <p>Dette vil etter vår bidra til at oversikten vil fremstå som mer enhetlig og ryddig.</p>			
3-3	2 Medium prioritet	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Ekstern foredragsvirksomhet</i> 	<p>Ekstern foredragsvirksomhet – omfang og registrering</p> <ul style="list-style-type: none"> • Noen av de ansatte ved UiB har en utstrakt ekstern foredragsvirksomhet med forholdsvis mange foredrag pr. år. • Dette er i utgangspunktet positivt, men omfattende foredragsvirksomhet kan gå ut over vedkommendes ordinære arbeidsoppgaver. • Det er slik vi forstår ikke etablert retningslinjer for hva som anses å være akseptabelt innenfor gjeldende regelverk, ref. pkt 2 i Prinsipper for sidegjøremål for ansatte ved UiB. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vi vil anbefale at det etableres retningslinjer for omfang av eksterne foredrag i forhold til registreringsplikt. • Dette vil gjøre det lettere for både leder og ansatt å vurdere om omfang eksterne foredrag er innenfor gjeldende retningslinjer. 	Vurdere justering av veiledning	HR og ØKA	01.12.15

#	Prioritet	Aktivitet	Observasjon	Anbefalte forbedringspunkter	Kommentar og tiltak fra revidert enhet	Ansvarlig	Tidsfr.
3-4	② Medium prioritet	<ul style="list-style-type: none"> • Registrering i personalportalen (Paga Web) 	Registrering av antatt arbeidsmengde <ul style="list-style-type: none"> • Ved registrering av sidegjøremål i personalportalen (Paga Web) trenger den ansatte ikke å oppgi forventet arbeidsmengde for sidegjøremålet. • Dette kan gjøre det vanskelig for leder å vurdere omfang av registrerte sidegjøremål. 	<p>Vi anbefaler at UiB</p> <ul style="list-style-type: none"> • at det lages et felt i Paga web for registrering av forventet tidsbruk samt en egenvurdering av om sidegjøremålet kan komme i konflikt med UiB-stilingen ved registrering av sidegjøremål. • Dette kan også være et relevant punkt i forhold til foredrag hvis dette er virksomhet av betydelig omfang, ref. pkt. 3.3. • Dette vil gjøre det enklere for leder og følge opp og vurdere eventuelle søknader om sidegjøremål. 	<p>I veiledningen er arbeidstid satt opp som et av flere moment som skal beskrives. Det kan vurderes om dette bør fremkomme enda tydeligere</p>	HR	01.12.15
3-5	① Høy prioritet	<ul style="list-style-type: none"> • Søknad om sidegjøremål 	Tilbakemelding på søknad om sidegjøremål <ul style="list-style-type: none"> • For sidegjøremål som krever søknad om godkjenning fra leder, er det ulik 	<ul style="list-style-type: none"> • Vi anbefaler at UiB etablerer rutiner som 	<p>HRs veiledning for ledere gir allerede disse føringerne.</p>	HR	01.12.15

#	Prioritet	Aktivitet	Observasjon	Anbefalte forbedringspunkter	Kommentar og tiltak fra revidert enhet	Ansvarlig	Tidsfr.
			<p>praksis med hensyn til tilbakemelding på søknaden ved de ulike fakultetene/ instituttene.</p> <ul style="list-style-type: none"> Noen gir skriftlig tilbakemelding, mens for andre må den ansatte følge opp status på søknaden selv. 	<p>sikrer at den ansatte alltid får skriftlig svar på søknad om sidegjøremål.</p> <ul style="list-style-type: none"> Dette vil bidra til å sikre en enhetlig behandling for hele UiB. 			

4 Testing

Nedenfor følger en oppsummering av testresultatene pr. institutt. For detaljer viser vi til vedlagte testdokumentasjon.

Vi har som en del av vår revisjon på stikkprøvebasis testet etterlevelse av regelverket. Testingen er basert på lister fra Paga over ansatte med hovedstilling ved UiB per april 2015 ved de tre instituttene som inngår i revisjonen.

Vi har med utgangspunkt i listene gjort oppslag mot Profforvalt for å sjekke om det er ansatte ved noen av disse som har registreringspliktige sidegjøremål, som ikke er registrert i personalportalen (Paga Web).

#	Prioritet	Aktivitet	Observasjon	Anbefalte forbedringspunkter	Kommentar og tiltak fra revidert enhet	Ansvarlig	Tidsfr.
4-1	● Høy prioritet	<ul style="list-style-type: none"> Testing Grieg-akademiet	Testing <ul style="list-style-type: none"> Med utgangspunkt i liste over ansatte med hovedstilling hos UiB som viste 53 ansatte, ble 19 ansatte valgt ut for testing med oppslag mot Profforvalt. Av disse er det 9 ansatte som hadde sidegjøremål som ikke er registrert i Personalportalen. Vi gjør oppmerksom på at noen ansatte er registrert med flere roller / verv i Profforvalt. Sidegjøremål som ikke er registrert dekker følgende;<ul style="list-style-type: none"> Innehaver enkeltmannsforetak (6) Styreleder / styremedlem (5) Foreninger (4) Verv i Sameier / borettslag / korps (3)	<ul style="list-style-type: none"> Selv om UiB / HF / Grieg-akademiet har lagt mye arbeid ned i implementering / opplæring og informasjon om regelverket synes det på bakgrunn av testresultatene likevel og være et klart behov for en tettere oppfølging. Vi vil anbefale at HF/Grieg-akademiet i samarbeid med	Viderefører tett samarbeid mellom instituttet, fakultetet og HR	HR/HF/GA	01.12.15

#	Prioritet	Aktivitet	Observasjon	Anbefalte forbedringspunkter	Kommentar og tiltak fra revidert enhet	Ansvarlig	Tidsfr.
			<ul style="list-style-type: none"> Manglende registrering av registreringspliktige sidegjøremål er et brudd på gjeldende regelverk. Dette gjør det samtidig vanskelig for UiB å følge opp om det er ansatte som har sidegjøremål som er i strid med regelverket. <p>Dette er ikke tilfredsstillende.</p> <ul style="list-style-type: none"> For mer detaljer viser vi til vedlegg 2 'Testresultater». 	<p>Personal og organisasjonsavdelingen iverksetter nødvendige tiltak for å sikre at ansatte registrerer sidegjøremål i henhold til gjeldende regelverk. Et viktig tiltak i denne sammenheng er de årlige kontrollene som POA utfører.</p> <ul style="list-style-type: none"> En måte å gjøre dette på kan være å etablere et opplegg, f.eks. en elektronisk løsning der alle ansatte årlig må bekrefte at de har registrert alle sidegjøremål i henhold til gjeldende regelverk. Dette vil kunne bidra til å sikre at alle sidegjøremål blir registrert i Personalportalen. 			

#	Prioritet	Aktivitet	Observasjon	Anbefalte forbedringspunkter	Kommentar og tiltak fra revidert enhet	Ansvarlig	Tidsfr.
4-2	● Høy prioritet	<ul style="list-style-type: none"> Testing Klinisk institutt 2 	<p>Testing</p> <ul style="list-style-type: none"> Med utgangspunkt i liste over ansatte med hovedstilling hos UiB som viste 243 ansatte, ble 70 ansatte valgt ut for testing med oppslag mot Profforvalt. Av disse er det 20 ansatte som hadde sidegjøremål som ikke er registrert i Personalportalen. Vi gjør oppmerksom på at noen ansatte er registrert med flere roller / verv i Profforvalt. Sidegjøremål som ikke er registrert dekker følgende; <ul style="list-style-type: none"> Innehaver enkeltmannsforetak (8) Roller i næringslivet av type styremedlem sameie, borettslag, idrettslag (6) ansatte med verv i foreninger, stiftelser, legat (8) verv i aksjeselskap (5) Det er i tillegg tre personer der vi er usikre på om vedkommende er ansatt ved UiB. Dette skyldes at det er flere personer som har samme navn som disse. Manglende registrering av registreringspliktige sidegjøremål er et brudd på gjeldende regelverk. Dette gjør det samtidig vanskelig for UiB å følge opp om det er ansatte som har sidegjøremål som er i strid med regelverket. 	<ul style="list-style-type: none"> Som ovenfor 	Viderefører tett samarbeid mellom instituttet, fakultetet og HR	HR/MOF/K 2	01.12.15

#	Prioritet	Aktivitet	Observasjon	Anbefalte forbedringspunkter	Kommentar og tiltak fra revidert enhet	Ansvarlig	Tidsfr.
			<p>Dette er ikke tilfredsstillende.</p> <ul style="list-style-type: none"> For mer detaljer viser vi til vedlegg 2 Testresultater. 				
4-3	Ikke aktuelt	<ul style="list-style-type: none"> <i>Testing Geofysisk institutt</i> 	<p>Testing</p> <ul style="list-style-type: none"> Med utgangspunkt i liste over ansatte med hovedstilling hos UiB som viste 85 ansatte, ble 26 ansatte valgt ut for testing med oppslag mot Profforvalt. Av disse er det 2 ansatte som hadde sidegjøremål som ikke er registrert i Personalportalen. Sidegjøremål som ikke er registrert dekker styremedlem sameie, borettslag, idrettslag. Dette er tilfredsstillende. For mer detaljer viser vi til vedlegg 2 Testresultater. 	Ikke aktuelt	Ikke aktuelt	Ikke aktuelt	Ikke aktuelt

Vedlegg 1 – Symboler

Evaluering av internkontroll

Grad	Forklaring
	Tilfredsstillende. Internkontrollen møter generelt akseptable standarder.
	Tilfredsstillende – Internkontrollen møter generelt akseptable standarder, men det er identifisert noen forbedringsområder.
	Behov for forbedringer - Internkontrollen møter generelt akseptable standarder, men bør forbedres.
	Behov for forbedringer– Internkontrollen møter under tvil akseptable standarder og det er identifisert flere forbedringsområder.
	Ikke tilfredsstillende – Internkontrollen møter generelt ikke minimum akseptable standarder. Kritiske kontroller er ikke på plass og tap kan oppstå uten å bli oppdaget.

Risikovurdering

Risiko	Forklaring
Høy	Risikoen er klassifisert som lav, medium eller høy, og reflekterer områdets risiko for at UiB ikke skal nå sine mål
Medium	
Lav	

Utvikling

Utvikling	Forklaring
↗	Positiv trend siden forrige gjennomgang
→	Uendret trend siden forrige gjennomgang
↘	Negativ trend siden forrige gjennomgang

Prioritet

Prioritet	Forklaring
❶ Høy prioritet	Anbefalinger som bør gjennomføres umiddelbart. Anbefalingen har kritisk betydning for risikoen i revidert enhet.
❷ Medium prioritet	Anbefalinger som bør gjennomføres så snart som mulig. Anbefalingen har moderat betydning for risikoen i revidert enhet.
❸ Lav prioritet	Anbefalinger som bør gjennomføres, men det er ikke tidskritisk. Anbefalingen har i mindre grad betydning for risikoen i revidert enhet.

Revisjonsprosjekt

Forskningsbevilgninger og
gavemidler
Nr. 2014/02

Utkast rapport: 11.05.2015

Endelig rapport: 03.07.2015

Til:

Universitetet i Bergen
v/ Kollegiesekretariatet

Kopi til:

Universitetsdirektøren
ved Universitetet i Bergen

Fra:

Jan Roger Hånes,
PricewaterhouseCoopers AS

Sign:

A handwritten signature in blue ink, reading 'Jan Roger Hånes'.

Innholdsfortegnelse

1	Introduksjon	3
1.1	Bakgrunn	3
1.2	Formål.....	3
1.3	Revisjonsperiode	3
1.4	Gjennomført arbeid.....	3
1.5	Revisjonsteam	3
2	Sammendrag.....	4
3	Juridiske føringer og rammevilkår	5
3.1	Rettslig grunnlag	5
3.2	Anvendelsesområdet for gaver og gaveforsterkningsmidler	5
4	Dagens ordning.....	7
5	Utfordringer med dagens ordning.....	8
5.1	Variasjon i rammeavtaler/avtaler med gavegiver	8
5.2	Kostnadsfordeling og insentiver	8
5.3	Gjennomsiktighet	9
5.4	Styringsverktøy.....	9
6	Anbefalinger	10
6.1	Forutsigbarhet	10
6.2	Gjennomsiktighet	10
6.3	Insentivstyring.....	10
6.4	Policy og Retningslinjer	10
	Vedlegg	11

1 Introduksjon

1.1 Bakgrunn

PricewaterhouseCoopers (PwC) har gjennomført en internrevisjon vedrørende forskningsbevilgninger og gavemidler. Gjennomgangen er basert på årsplan for internrevisjonen og planleggingsmemo godkjent av UiB¹.

UiB mottar gaver / donasjoner fra flere givere til gjennomføring av forskningsprosjekter, samt anskaffelse av maskiner og medisinsk teknisk utstyr. Blant giverne er blant annet Kreftforeningen og Mohn-fondene. Enkelte av gavene utløser gaveforsterkningsmidler; en offentlig tilskuddsordning hvor på utdanningsinstitusjoner kan søke Norsk Forskningsråd om midler, gitt at enkelte kriterier er innfridd. Det er i dag en diskusjon knyttet til regelverk og praksis ved UiB med hensyn til dekning av direkte og indirekte kostnader i prosjekter finansiert med gavemidler.

1.2 Formål

Formålet med revisjonen har vært å redegjøre for regelverket knyttet til gaver og gaveforsterkningsmidler, og vurdere i hvilken grad UiB følger dette regelverket og avtalene med de ulike giverne.

Revisjonen har fokusert på

- Juridisk rammeverk for disponering av gavemidler og gaveforsterkningsmidler
- Universitetets håndtering av gavemidler som utløse gaveforsterkning pr. i dag, med fokus på Medisinsk- odontologisk fakultet (MOF)
- Situasjonen for universitetets sentraladministrasjon, fakultetsledelsen og instituttledelsen som følge av dagens retningslinjer og praksis.

¹ [Styresak 99, datert 30.10.2014](#)

1.3 Revisjonsperiode

Internrevisjonsprosjektet ble gjennomført i februar-april 2015.

1.4 Gjennomført arbeid

Observasjoner med tilhørende anbefalinger er beskrevet i kapittel 3. Det har vært avholdt fire intervjuer i løpet av internrevisjonsprosjektet og personene i oversikten under har vært tilstede under intervjuene. I tillegg har internrevisjonen innhentet en rekke rammeavtaler mellom UiB og gavegivere.

Avdeling	Navn
Sentraladministrasjonen	Kirsti Robertsen Aarøen Sven-Egil Bøe Inger Hjeldnes Senneseth
Medisinsk- odontologisk fakultetsledelsen	Nina Langeland Robert Bjerknes Ørjan Hauge
Institutt for biomedisin	Rolf Reed
Klinisk Institutt 2 (K2)	Per Bakke Synnøve Myhre Siv Johnsen Eggereide

1.5 Revisjonsteam

Følgende personer har deltatt i revisjonen fra PwC:
Jan Roger Hånes, Øistein Jensen og Marius Mjelde.

2 Sammendrag

Internrevisjonen har sett på dagens praksis og problemstillinger knyttet til håndtering av gave og gaveforsterkningsmidler ved Medisinsk- odontologisk fakultet, Institutt for biomedisin og Klinisk institutt 2. I tillegg har vi gjort en vurdering av det juridiske rammeverket og veiledere for gaveforsterkningsmiddelordningen, samt innhentet innspill og kommentarer fra Norsk forskningsråd som forvalter ordningen for Kunnskapsdepartementet.

Våre undersøkelser viser at de juridiske rammene rundt bruken av gaveforsterkningsmidlene er vagt formulert i forskrift, høringsnotat og veileder. Det er definert enkelte kriterier for hvilke typer gaver som utløser gaveforsterkningsmidler, men ut over dette er det ingen juridiske begrensninger knyttet til hvilke type kostnader midlene kan brukes til å dekke, så lenge de brukes på langsiktig, grunnleggende forskning. Begrunnelsen for det store anvendelsesområdet, var å gi institusjonene et større strategisk spillerom. Det skal imidlertid utarbeides en sluttrapport som inneholder dokumentasjon og regnskap på at gaven og gaveforsterkningen er forvaltet i samsvar med forskriftsbestemmelsene.

Ved Universitetet i Bergen blir avtaler om gavemidler inngått mellom universitetet sentralt og gavegiver. Universitetet har historisk stilt få krav til gavegiver og enkelte avtaler har fortsatt klausuler knyttet til anvendelsen av gaveforsterkningsmidlene. For noen av disse avtalene innebærer dette at gaveforsterkningsmidlene som utløses av gaven skal, i henhold til avtale mellom universitet og gavegiver, i sin helhet stilles til disposisjon for forsker som søkte om gaven. Ledelsen opplyser at ved inngåelse av nye avtaler tilstrebes det at gavegiver ikke gis adgang til å stille krav til bruken av gaveforsterkningsmidlene.

Universitetet har en ordning om at fakultet blir belastet for administrative felleskostnader som følger av hvert nytt årsverk som pådras for eksternfinansierte prosjekter. Dette er en andel av ulike typer felleskostnader som utgjør faste beløp per ansatt i henhold til UiB sine retningslinjer. Fra 2014 har UiB tatt i bruk TDI-modellen som er utarbeidet og vedtatt i sektoren og som sådan har autoritet som er relevant og transparent metode for beregning av indirekte kostnader til forskningsprosjekter. Dersom vilkårene i avtalen med gavegiver ikke sier noe annet, vil gaveforsterkningsmidlene bli stilt til disposisjon for fakultetet og kan bli bruk til å dekke de administrative felleskostnadene. Dersom avtale med gavegiver tilsier at også gaveforsterkningsmidlene skal stilles til disposisjon for forsker, vil fakultetet eller institutt måtte benytte andre midler for å dekke de administrative felleskostnadene. Dette kan bidra til å svekke insentivene for å søke om gavemidler. I sin ytterste konsekvens kan dette resultere i at det ikke blir søkt om gavemidler, eller at det blir søkt fra andre institusjoner der forsker har relasjoner.

Kombinasjonen av uklare juridiske rammer, flere ulike avtaler med gavegiver og faste administrative felleskostnader som fakultetet må dekke uavhengig av gaveforsterkningsmidler, resulterer i at forskningsmiljøene, institutt og fakultet har opplevd det som utfordrende å planlegge og budsjettere forskningsprosjekt.

Internrevisjonen anbefaler at UiB utarbeider en overordnet policy og retningslinjer med basis i regelverket og det handlingsrommet som ligger i dette. Herunder avklare behov for tiltak som respons på våre anbefalinger beskrevet i kapittel 6. Dette bør synliggjøres ovenfor forskningsmiljø, institutt og fakultet for å sikre forutsigbarhet i planlegging, gjennomsiktighet i beregning av felleskostnader og insentivstyring i henhold til UiB sine strategiske mål for eksternfinansiering. Det bør i tillegg fortsatt tilstrebes at gavegiver ikke får mulighet til å stille krav til anvendelse av gaveforsterkningsmidler, slik det arbeides med ved inngåelse av nye avtaler.

3 Juridiske føringer og rammevilkår

3.1 Rettslig grunnlag

Vilkårene for mottak av gaveforsterkningsmidler og anvendelsen av slike midler, følger av gaveforsterkningsforskriften².

Av § 1 første ledd følger det at gaver som skal brukes til langsiktig, grunnleggende forskning, vil utløse en offentlig gaveforsterkning til mottakeren på 25 prosent av gavebeløpet.

De nærmere vilkår for gaveforsterkningen, følger av bokstav a til d, der det for det første fremgår at gavens verdi må være minst 3 MNOK og at giveren må være en enkeltperson eller et annet privat rettssubjekt. Videre følger det en oppregning av de ulike mottakerne for gaven som omfattes av ordningen, herunder norske universitet. Det må videre være avtalt at gaven skal utbetales etter 1. januar 2014.

Gaveforsterkningsforskriften § 2 regulerer nærmere hvordan gaver og gaveforsterkningsmidler skal brukes. Bestemmelsens første ledd lyder som følger;

"Gaven og gaveforsterkningen skal brukes til langsiktig, grunnleggende forskning. For høyskoler skal dette være forskning innenfor et fagområde de har rett til å tildele doktorgrad i. Giveren kan ikke bruke gaven til å bestille forskning for direkte anvendelse i egen virksomhet og resultatet av forskningen kan ikke rettighetsklausuleres fra givers side."

Av bestemmelsen følger det blant annet at gaven og gaveforsterkningen skal brukes til langsiktig, grunnleggende forskning.

3.2 Anvendelsesområdet for gaver og gaveforsterkningsmidler

Som det fremgår av det ovennevnte, skal gave- og gaveforsterkningsmidlene brukes til "**langsiktig, grunnleggende forskning**" jf. § 2 første ledd. Ordlyden tilsier at det må velges forskningsprosjekter som skal gi ny grunnleggende innsikt, og som samtidig tar sikte på å løse fremtidige behov. Ordlyden er imidlertid taus når det gjelder den nærmere avgrensningen av bruken av midlene, herunder om midlene også vil kunne brukes til indirekte kostnader som administrative utgifter mv.

Av Veileder for forvaltning av gaveforsterkningsordningen ("Veilederen") på side 2, følger det at det ikke er et krav om at gaveforsterkningen skal brukes innenfor samme område som gaven. Gavemottaker kan dermed velge å anvende gaveforsterkningsmidlene på andre områder innenfor langsiktig, grunnleggende forskning.

---

² Forskrift om forsterkning av gaver til forskning

I Høringsnotatet til gaveforsterkningsforskriften ("Høringsnotatet")³, ble det foreslått at gaven og gaveforsterkningsmidlene kan dekke alle typer utgifter som har langsiktig, grunnleggende forskning til formål. Begrunnelsen for det store anvendelsesområdet, var å gi institusjonene et større strategisk spillerom.

Det vil også kunne legges til grunn at deler av gaven og gaveforsterkningen vil kunne brukes til å dekke alle indirekte utgifter som oppstår ved anskaffelse og tilrettelegging av utnyttelse av det vitenskapelige utstyret, herunder administrative utgifter. Det samme gjelder for alle indirekte utgifter som knytter seg til et prosjekt som kan betegnes som "**langsiktig, grunnleggende forskning**".

Andelen av gave- og gaveforsterkningsmidlene som brukes til å dekke indirekte utgifter i tilknytning til et forskningsprosjekt, kan imidlertid ikke være ubegrenset. Norsk forskningsråd, som forvalter gaveforsterkningsordningen har ved én tidligere anledning praktisert ordningen slik at ca. fem prosent av gaven- og gaveforsterkningsmidlene kan brukes til å dekke administrative utgifter. Norsk forskningsråd har imidlertid opplyst per telefon at det ikke finnes konkrete retningslinjer for anvendelsen av gave- og gaveforsterkningsmidler til indirekte utgifter. Mangelen på konkrete retningslinjer, medfører at det må foretas en konkret vurdering i det enkelte tilfellet, eller at universitetet etablerer egne retningslinjer internt.

Det er ikke lagt opp til bestemte prinsipper for denne vurderingen, og vi har dermed ikke kjennskap til hvilke prinsipper som skal vektlegges. Viktige momenter vil imidlertid kunne tenkes å være forskningsprosjektets kompleksitet og i hvilken grad indirekte kostnader vil være en nødvendig forutsetning for å muliggjøre det konkrete prosjektet. Dette vil nok kunne medføre at bruk av indirekte kostnader i større grad godkjennes. Der det i forkant av et prosjekt lar seg gjøre å forelegge spørsmålet for en vurdering av Norsk Forskningsråd, vil dette kunne være et alternativ. Det foreligger heller ikke et skille mellom bruken av hhv. gaven og gaveforsterkningsmidlene til å dekke indirekte kostnader.

Mangelen på konkrete retningslinjer må ses i sammenheng med gaveforsterkningsforskriften § 6, som regulerer Norsk Forskningsråds kontroll av bruken av midlene. Av bestemmelsens følger det at det skal utarbeides en sluttrapport som inneholder dokumentasjon og regnskap på at gaven og gaveforsterkningen er forvaltet i samsvar med §§ 2 og 5. Det skal imidlertid ikke utarbeides en særskilt rapport over de ulike kostnadstypene som midlene har vært fordelt utover. Sluttrapporten har som hensikt å sikre at midlene er brukt til langsiktig, grunnleggende forskning.

---

³ Høringsnotat – Forslag til forskrift om forsterkning av gaver til forskning

4 Dagens ordning

Universitetet mottar forskningsmidler og gaver av ulike karakter. Hvorvidt tildelte midler kategoriseres som bidrag eller gave reguleres av veileder til BOA-reglementet⁴, som regulerer all eksternt finansiert virksomhet. Midler som defineres som gaver i henhold til veileder blir deretter vurdert opp mot kravene for å søke om gaveforsterkningsmidler. I det utbetalte gavemidler til et forskningsprosjekt overstiger 3 MNOK vil UiB sentralt søke Norsk Forskningsråd om gaveforsterkningsmidler, dersom øvrige vilkår for tildeling av gaveforsterkningsmidler er innfridd. I de tilfellene hvor gavene blir tildelt innenfor en rammeavtale mellom gavegiver og UiB, er det ikke gavemottaker selv (det vil si institutt eller forskningsmiljø), men UiB sentralt som framforhandler vilkår med gavegiver. Gavene og gaveforsterkningsmidlene blir plassert på en konto i Norges Bank og gavebeløpet blir stilt til disposisjon til forsker eller institutt. Gaveforsterkningsmidler blir stilt til disposisjon for fakultetsledelsen, dersom annet ikke er spesifisert i avtalevilkårene for gaven.

I dagens ordning blir fakultetene belastet av UiB sentralt med 132.000kr (2015 tall) per vitenskaplig årsverk og 66.000kr for teknisk/administrative årsverk som finansieres av forskningsprosjektet. Størrelsen på beløpet har siden 2014 blitt beregnet med basis i TDI-modellen som er sektorens egen modell for beregning av indirekte kostnader til forskningsprosjekt. Dette beløpet har som hensikt å dekke universitetets administrative felleskostnader (fasilitetskostnader og felleskostnader med en halvpart hver) og økte for vitenskaplige årsverk fra 49.000kr i 2009 til 120.000kr i 2012. Denne økningen ble bevilget ut igjen gjennom fakultetets rammebevilgning slik at endringen ikke fikk en innstrammings effekt på eksisterende prosjekter, selv om marginalkostnadene for prosjektene økte. I årene etter har felleskostnadene økt ytterligere til 132.000kr i 2015. I de tilfellene der anvendelsen av gaveforsterkningsmidlene ikke er styrt av avtalen med gavegiver, vil disse tilfalle fakultetet og benyttes til å dekke de administrative felleskostnadene. I de tilfellene der gaveforsterkningsmidlene er styrt til forsker/prosjektleder gjennom vilkårene i avtale med gavegiver, vil fakultetene fortsatt bli belastet med administrative felleskostnader, men uten å ha mottatt tilskudd for å dekke dette. I tillegg belaster fakultetet instituttene med ca. 59.000kr for husleie per prosjekt, noe som til gjengjeld dekkes gjennom tilskudd fra fakultetet slik at det blir en nullsum for instituttet.

Det eksisterer ikke i dag en overordnet skriftlig retningslinje og policy for håndtering av gaveforsterkningsmidler ved Universitetet i Bergen som er publisert på universitetets nettsider. I samtaler med fakultet og institutt blir det meldt om at forskere opplever det som uklart hvilke kostnader som kan inkluderes i søknad om gavemidler og hva gave og gaveforsterkningsmidler kan brukes til å dekke. Konsekvensene i følge fakultet og institutt kan være at forsker eller institutt velger å ikke søke om gavemidler, da det er uklart om man har dekning for administrative kostnader.

---

⁴ Reglement om statlige universiteter og høyskolers forpliktende samarbeid og erverv av aksjer

5 Utfordringer med dagens ordning

5.1 Variasjon i rammeavtaler/avtaler med gavegiver

UiB sentralt framforhandler rammeavtaler direkte med gavegiver uten at forsker eller instituttene nødvendigvis er involvert i prosessen. Undersøkelsen avdekker at UiB historisk stiller få krav til giver, noe som resulterer i stor variasjon av avtalevilkår som forskere må forholde seg til. Konsekvensene av dette har også vært at enkelte givere stiller krav til blant annet hvordan gaveforsterkningsmidler skal forvaltes, som oftest ved at disse midlene skal gå direkte til forsker eller forskningsprosjektet. Fakultetet og instituttene opplever det som utfordrende at gaveforsterkningsmidlene i disse tilfellene ikke kan brukes til å dekke indirekte kostnader slik som felleskostnader eller husleie. Dette har vist seg å gi ulik fordeling og handlingsrom for henholdsvis universitetet, fakultetet, instituttet og forskeren/prosjektlederen. Generelt har det vært ulikt hvilke føringer giver setter på bruken av gaveforsterkningsmidlene, men UiB Sentralt melder om deres erfaring er at gavegiver ofte vil være lite motivert til å betale for indirekte kostnader.

5.2 Kostnadsfordeling og insentiver

En utfordring som institutt og fakultet gjennomgående trekker frem er at administrative felleskostnader som betales til UiB sentralt kan resultere i at gaveforsterkningsmidler ikke er tilstrekkelig for å dekke kostandene til instituttet. Slik manglende kostnadsdekning bidrar til å svekke insentivene for instituttet til å godkjenne søknader om gavemidler, selv om fakultetet kan lage egne ordninger for å fordele kostnadene. I ekstreme tilfeller kan instituttene i realiteten ikke ha budsjett til å dekke faste kostnader og det har forekommet at institutter av denne grunn har nektet forskere å søke om gavemidler. Det har vist seg å være en spesielt aktuell problemstilling i de prosjekter som er lønnsintensive.

En annen utfordring knyttet til kostnadsfordeling i eksterntfinansierte forskningsprosjekter er at belastningen av de administrative felleskostnadene skaper en inntektslekkasje til Haukeland universitetssykehus. Instituttene melder om at forskere som jobber delt mellom UiB og Haukeland Universitetssykehus eller andre helseinstitusjoner kan velge å søke om prosjektmidler/gaver fra disse institusjonene i stedet for UiB. På denne måten unngår de å betale for felleskostnader. Likevel kan forsker benytte seg av UiB sine fasiliteter, i kraft av sin stilling som ansatt i UiB. UiB, Haukeland Universitetssykehus og andre sykehus vil dermed ikke ha mulighet til å søke om gaveforsterkningsmidler.

5.3 Gjennomsiktighet

Det blir gjennomgående fremhevet fra fakultet og institutt som utfordrende at det er manglende forutsigbarhet når det gjelder størrelsen på de administrative kostnadene hvert prosjekt skal dekke. De administrative felleskostnadene som institutt og/eller fakultet betaler til UiB sentralt har historisk variert i omfang, og økningen fra år til år har tidligere blitt opplevd til å være noe uforutsigbart. Mens det for 2009 var satt en sats for felleskostnader per årsverk på 49.000kr har denne økt til 132.000 for 2015. Når satsene på felleskostnader blir økt kan det føre til at prosjekter som i utgangspunktet var fullfinansiert går med underskudd, siden kostnadene kan bli høyere enn budsjettert. Instituttene har hevdet at endringer i faste kostnader skaper uforutsigbarhet ved budsjettering for prosjektene.

Fra 2014 har UiB tatt i bruk TDI-modellen som er utarbeidet og vedtatt i sektoren og som sådan har autoritet som en relevant og transparent metode for beregning av indirekte kostnader til forskningsprosjekter. Ledelsen ved UiB har informert at ved innføring av TDI-modellen har det blitt gjennomført arbeidsmøter og opplæringssejner for økonomer og ledere både ved fakultet og institutt. Likevel opplever enkelte forskere at de ikke har kjennskap til hva felleskostnadene blir brukt til. UiB sentralt understreker at det i fastsettelsen av satsene for felleskostnader blir det benyttet gjennomsnittskostnader for kostnader knyttet til drift og fellesfasiliteter, mens fakultet, institutt og forskere vil oftere fokusere på marginalkostnader knyttet til en ekstra midlertidig ansatt. Det synes å være en forskjell i den konseptuelle forståelsen av beregningen av satsene for felleskostnader.

5.4 Styringsverktøy

Prosjektstyringsverktøyet PA – Oracle Financials Project Accounting, har som hensikt å holde oversikt over eksterntfinansierte prosjekter og skal ivareta alle elementer knyttet til regnskapsføring, budsjettoppfølging og relevant rapportering. Fakultet og institutt har meldt om at styringsverktøyet har noen systemtekniske mangler for å sikre tilstrekkelig kontroll av prosjektregnskapet. PwC har ikke utredet de systemtekniske utfordringene ved dette systemet, heller ikke de brukermessige problemstillingene som har blitt nevnt i arbeidet med denne rapporten.

6 anbefalinger

6.1 Forutsigbarhet

Et sentralt moment som instituttene påpeker er at manglende ensartede vilkår i rammeavtalene skaper ulike insentiver for forsker, institutt og fakultet. Mens noen rammeavtaler, slik som Kreftforeningen, åpner for at gaveforsterkningsmidlene kan benyttes til å dekke indirekte kostnader, så vil Mohn stiftelsen ikke tillate dette. Det er viktig at UiB sentralt synliggjør ovenfor gavegiver de problemstillingene som følger av å styre gaveforsterkningsmidlene til prosjektet, samt at de utfordrer gavegiver på at i det minste en del av gaveforsterkningsmidlene skal kunne brukes til å dekke de indirekte kostnadene. Dette vil bidra til at flere av kostnadene til instituttene og fakultetet vil kunne dekkes av gaveforsterkningsmidlene, og redusere usikkerheten knyttet til å søke om prosjektmidler. I tillegg bør universitetet sikre forutsigbarhet i de faste administrative felleskostnadene gjennom å tidlig kommunisere eventuelle endringer i satsene. På denne måten vil forsker, institutt og fakultet ha lettere for å planlegge sine egne budsjetter og redusere sannsynligheten for budsjettavvik.

6.2 Gjennomsiktighet

Som nevnt har UiB fra 2014 innført TDI-modellen som basis for beregning av indirekte kostnader til forskningsprosjekter. De indirekte kostnadene blir beregnet periodevis og satsene blir deretter oppdatert. I forbindelse med endring av satsene er det selvsagt viktig at dette kommuniseres klart til fakultet, institutt og forskerne slik at dette blir hensyntatt i budsjett og regnskapsføring. Slik vi forstår det ivaretas informasjon om satsendringer av sentraladministrasjonen når dette er aktuelt. Dersom fakultetene eller instituttene har et ytterligere informasjonsbehov, så anbefaler vi at tilstrekkelig informasjonsdeling og opplæring gjennomføres.

6.3 Insentivstyring

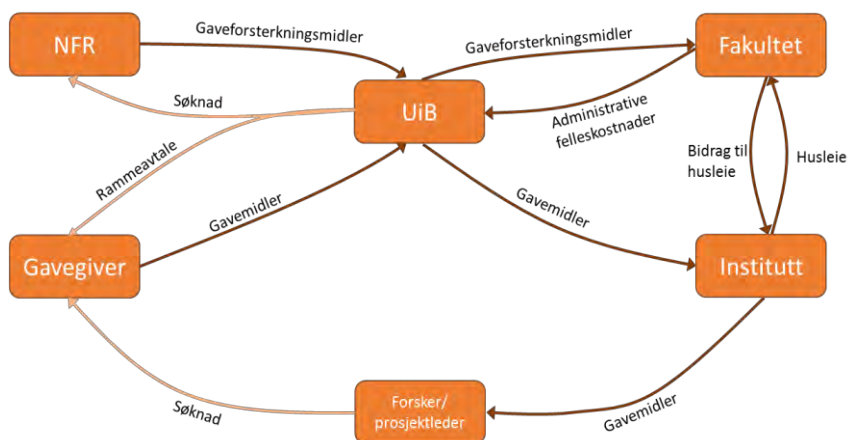
UiB har uttalt at de ønsker å øke den eksterne prosjektfinansieringen. Det er derfor viktig at alle nivåer har gode insentiver til å søke om eksterntfinansiering. Enkelte prosjekter opplever at gaveforsterkningsmidlene ikke er tilstrekkelig for å dekke de faste administrative kostnadene. Instituttet eller fakultetet vil da kunne gå med tap, selv om universitetet samlet sett får tilført både gaver og gaveforsterkningsmidler for å finansiere grunnforskningen. UiB bør konkretiseres hvordan de ønsker at eksternt prosjektfinansiering skal økes, og legge til rette for dette gjennom å ha et tydelige og forutsigbare rammer, gjennomsiktighet i beregningen av de administrative felleskostnadene og synliggjøring av universitetets retningslinjer for bruk av gaveforsterkningsmidler.

6.4 Policy og Retningslinjer

Det er viktig at UiB utarbeider skriftlige policyer og retningslinjer for håndtering av gaveforsterkningsmidler. Retningslinjene bør gi tydelige avklaringer for kostnadsdekning og fordeling av midler ved ulike typer avtaler med gavegivere, samt øvrige momenter adressert i våre anbefalinger. Retningslinjene bør publiseres på intranettsiden til universitetet slik at de er tilgjengelige for alle relevante aktører, samt at det redegjøres for prosess for implementering av nye retningslinjene.

Vedlegg

Relasjoner mellom aktørene og disponering av midler der rammeavtalen ikke stiller vilkår for bruk av gaveforsterkningsmidler:

Relasjoner mellom aktørene og disponering av midler der rammeavtalen stiller vilkår for bruk av gaveforsterkningsmidler i forskningsprosjektet:

